

Félagsmálaráðuneytið

Skógarhlíð 6
105 Reykjavík

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna

Vísað er til tilkynningar í samráðsgátt, dags. 26. maí sl. þar sem óskað er eftir umsögnum um frumvarp til laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna.

Skóla- og frístundasvið fagnar því að fram sé komið frumvarp til laga sem á að samþætta aðkomu allra aðila að málefnum barna. Þakkað er fyrir að tekið hafi verið tillit að nokkru leyti til fyrri ábendinga skóla- og frístundasviðs en aðrar áréttáðar, sbr. bréf skóla- og frístundasviðs, dags. 20. janúar 2020.

Almennt

Að skipta niður þjónustu eftir alvarleika máls er jákvætt skref. Breytingarnar ættu að leiða til þess að betur verði haldið utan um hvert barn og minni líkur eru á úrræðaleysi. Einnig er mikilvæg sú áhersla sem lögð er á snemmtæka heildræna íhlutun. Tilnefning málstjóra er jákvætt skref, aðili sem hefur heildræna sýn á barnið, fjölskyldu og úrræði og ber ábyrgð á að koma þjónustu í þágu barnsins í farveg ásamt því að tryggja samskipti milli aðila t.a.m. Barnaverndar og heilsugæslu. Það er mikilvæg breyting að skýra hlutverk þjónustuaðila og draga úr flækjustigi fyrir foreldra. Allir þessir þættir hafa jákvæð áhrif á farsæld barna og fjölskyldna. Áherslan verður að vera á bættu þjónustu við börn og fjölskyldur en ekki á að auka skrifræði og flækjustig.

Með því að tilgreina tengliði, skýra verkferla og heimila að nauðsynlegar upplýsingar geti farið á milli fagfólks sem vinnur með viðkomandi barn geta ólík kerfi talað saman með farsæld barnsins að leiðarljósi. Bent er á í þessu samhengi að skortur á heimild til miðlunar upplýsinga til frístundastarfsemi sveitarfélaga hefur valdið vanda. Unnið hefur verið að því á skrifstofu skóla- og frístundasviðs að setja upp ferla um hvernig skólalþjónusta, grunnskólar og frístundaheimili/félagsmiðstöðvar geta unnið saman að lausn vanda barna, hvar svo sem vandinn á rætur sínar. Sú vinna hefur strandað á skorti á lagastoð fyrir þátttöku starfsfólks frístundaheimila og félagsmiðstöðva í úrræðum grunnskóla. Lög um grunnskóla heimila sem dæmi ekki að skipa málum með þeim hætti að nemendaverndarráð grunnskóla fjalli um mál sem upp koma í starfi frístundaheimilis, félagsmiðstöðvar eða skólahljómsveitar. Hér þarf ekki síst að huga að því að tryggja lagastoð vegna félagsmiðstöðvastarfs m.a. til að einfalda samstarf skóla og félagsmiðstöðva/frístundaheimila varðandi upplýsingagjöf vegna barna í vanda.

Tekið er undir sjónarmið Sambands íslenskra sveitarfélaga í bréfi, dags. 23. júní 2020 hvað varðar áhyggjur af ákvæðum er lúta að vinnslu persónuupplýsinga. Rétt er að sveitarfélög bundu vonir við að frumvarp um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna myndi útrýma

slíkum hindrinum en í staðinn eru settar upp fleiri hindranir í formi kröfu um samþykki. Ekki verður séð að fyrirkomulagið sé börnum og fjölskyldum þeirra til hagsbóta.

Þá er áréttuð ábending skóla- og frístundasviðs í bréfi, dags. 20. janúar 2020, þar sem gerð er athugasemd við að undir fyrsta stigið, grunnþjónustu, falli greiningar sem strítt geti gegn menntun án aðgreiningar og menntastefnu. Í skóla- og frístundastarfi er lögð áhersla á einstaklingsmiðun náms og starfs og fjölbreyttar kennslu- og starfaðferðir. Slík áhersla felur í sér mikinn sveigjanleika án þess farið sé út í „klíniska“ skilgreiningar eins og frummat, snemmbær stuðningur og markviss eftirfylgni. Það er því umhugsunarefni að fram komi að það sé hluti af grunnþjónustu að veittur sé snemmtækur stuðningur sem getur leitt til þess að tími sem væri nýttur í þágu barna sem þurfa stuðning fari í að leysa úr beiðnum vegna barna sem ekki þurfa á honum að halda og svo hitt að halda utan um þá umsýslu sem getur falist í frummati og markvissri eftirfylgni. Lagt er til að snemmtækur stuðningur verði færður úr fyrsta stigi yfir í annað stig en lögð áhersla á einstaklingsmiðun í skóla- og frístundastarfi.

Mat á áhrifum

Í frumvarpinu er ekki að finna mat á áhrifum, þ.m.t. kostnaðaráhrifum. Gert er ráð fyrir að til samræmis við 129. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/2011 verði slíkt mat unnið og að tækifæri gefist á að gera við það athugasemdir síðar.

Með því að grípa fyrr inn í vandamálin og eru minni líkur á því að nota þurfi dýrari og flóknari úrræði. Erfitt er að meta fjárhagsleg áhrif og hvernig þau færast milli einstaka stofnan sveitarfélaga (skólakerfi, velferðarkerfi) og svo ríkisins (Tryggingastofnun, heilbrigðiskerfið, fangelsismálastofnun).

Skóla- og frístundasvið hefur ekki haft forsendur til að fara í ítarlega kostnaðargreiningu vegna frumvarpsins en vill koma eftirfarandi á framfæri:

Gera má ráð fyrir í það minnsta 120 stundum til miðlægs undirbúnings og 8 stundum pr. leikskóla vegna grunnfræðslu til sérkennslustjóra/deildarstjóra eða samtals kr. 4.992.000 kr. í stofnkostnað.

Í leikskólum hafa sérkennslustjóri og deildarstjórar verið að einhverju leyti í hlutverki tengiliðar. Hins vegar er mikilvægt að veita tengiliðum í leikskóla símenntun um hvað slíkt hlutverk felur í sér og hvaða upplýsingum þeir þurfa að búa yfir og áætla tíma í þessa þjónustuveitingu. 1 klst. á ári per. leikskólabarn eða samtals 40.540.000 kr. á ári.

Hvað grunnskólann varðar þá mun breytingin klárlega hafa í för með sér mun betri þjónustu í heild fyrir barnið og einhvern viðbótarkostnað. Deildarstjórar stoðþjónustu í grunnskólunum hafa mikið verið í hlutverki tengiliða. Gera má ráð fyrir 120 stundum í miðlægan undirbúning, 24 stundum per. grunnskóla vegna fræðslu (allir deildartjórar) eða samtal 7.020.000 kr. í stofnkostnað.

Mikilvægt er að veita tengiliðum grunnskóla árlega símenntun um hvað slíkt hlutverk felur í sér og hvaða upplýsingum þeir þurfa að búa yfir og áætla tíma í þessa þjónustuveitingu. 1 klst. á ári per. grunnskólabarn, samtals 99.450.000 kr. á ári.

Eins og frumvarpið lítur út núna er ekki gert ráð fyrir formlegri aðkomu frístundaheimila og félagsmiðstöðva þegar kemur að tengiliðum en ljóst má vera að frístundastarf geti komið enn sterkar en áður inn í samstarf og samþættingu en minnt er á þann kostnaðarauka sem fylgir því.

Að lokum

Að lokum er tekið heilshugar undir allar athugasemdir Sambands íslenskra sveitarfélaga við frumvarpsdrögin, sem send voru með bréfi dags. 23. júní 2020 og áréttað að gera þarf ítarlega kostnaðargreiningu sem tryggir að sveitarfélögin fái fjármagn til að standa undir kostnaði við að koma metnaðarfullum áherslum frumvarpsins í framkvæmd.

Virðingarfyllst

Helgi Grímsson
sviðsstjóri skóla- og frístundasviðs

